րութեան կողմն է և այդպէս էլ կը մնայ, որովհետև փորձուած և իմաստուն հայ ժողովուրդը աւանտիւրիստների յետևից չի գնայ: Ինչ վերաբերւում է ձեր այն սուտին, որ գիւղացիական զանգուածները բռնուած են քաղաքացիական կռւով, պիտի ասեմ, որ հայ գիւղացին դատարկ բաներով զբաղւող չէ: Մեր կողմից ոչ ոք ձեզ չի լիազօրել միջնորդի դեր ստանձնելու, որովհետև մենք ո՛չ բանակցութիւններ ենք վարում բախտախնդիր մարդկանց հետ և ոչ էլ ձեզ նման միջնորդի կարիք ունենք. մեր իսկական ներկայացուցիչներին շուտով կը տեսնէք Ալեքսանդրապոլում: Եթէ հայ արիւն է թափւում, մենք գիտենք, թէ ում յանցանքի պատճառով է այդ»:

Եւ, յիրաւի, ապստամբների վիճակը լաւ չէր Ալեքսանդրապոլում: Շարժման սկզբին նրանց էր յարել և զօրքի մի մասը: Սպայութիւնը՝ զօրքի ամբողջութիւնը փրկելու և ներքին կռիւների պատճառ չտալու հաշւով՝ նոյնպէս ճանաչել էր ռազմա-յեղափոխական կոմիտէի իշխանութիւնը: Բանակն իր կողմը գրաւելուց յետոյ՝ ռազմա-յեղափոխական կոմիտէն իր իշխանութիւնը տարածել էր և քաղաքի վրա, ուր հին պաշտօնէութիւնը յայտարարւել էր հեռացած և ներքին գործոց կոմիսար Մելքոնեանի կողմից նշանակւած էին նոր կոմիսարներ. անասնաբոյժ Պրիբիլսկի՝ ինքնապաշտպանութեան շտաբի պետ. Սիկորսկի՝ թնդանօթաձիգների կոմիսար. Ամատունի (հնչակեան)՝ քաղաքային միլիցիայի պետ. Լևոն Սարգսեան՝ պարէնաւորման կոմիսար. Կօչուբինսկի՝ Կաղաչի Պոստի պետ և այլն: Այս կոմիսարները փաստօրէն ո՛չ մի ազդեցութիւն չունէին, որովհետև քաղաքի ազգաբնակութիւնը հէնց սկզբի օրերից թշնամական դիրք բռնեց դէպի ըմբոստները: Բազմամարդ ժողովների մէջ քաղաքացիները դատապարտեցին խռովարարների ընթացքը և նոյնիսկ փորձեր արին գրաւելու կայարանը, բայց դրահապատի թնդանօթները արգելք եղան: Քաղաքացիների այս վերաբերումը անդրադարձաւ և զօրքի տրամադրութեան վրա: Հետզհետէ ամենքը տեսան, որ ապստամբները, իրօք, մի խումբ բախտախնդիրներ են, որոնց ոյժն ու իշխանութիւնը դրահապատի սահմաններից դուրս չի տարածւում:

Ա. Մելքոնեանի փորձի վիժումից յետոյ ապստամբները Լ. Սարգսեանից ու Հ. Զոլախեանից կազմւած յատուկ պատւիրակութիւն ուղարկեցին կառավարական զօրամասի հրամանատարի մօտ: Պատւիրակութիւնը խնդրեց յառաջխաղացումը դադարեցնել և իրեն արտօնութիւն տալ գնալու Երևան՝ կառավարութեան հետ բանակցելու համար: Զօրամասի պետը, կառավարութեան հրահանգն ստանալուց յետոյ, յայտնեց, որ ինքը լիազօրութիւն ունի հարցը տեղն ու տեղը վճռելու և յառաջխաղացումը չի կանգնեցնի, սակայն, պատրաստ է հարցը առանց կռւի լուծելու՝ պայմանով, որ ամենաուշը մինչև մայիսի 14-ի առաւօտեան ժամը 6 ռազմա-յեղափոխական կոմիտէն անձնատուր լինի և դրահապատ գնացքը յանձնէ անվնաս:

Մայիս 13-ի գիշերը ապստամբները թողին դրահագնացքը և փախան՝ ոմանք դէպի Աղբաբա՝ թուրքերի մօտ, ոմանք պահւեցին քաղաքում: Մայիս 14-ի առաւօտեան հանրապետական զօրքերը, առանց կռւի, մտան քաղաք և խանդավառ ընդունելութիւն գտան ազգաբնակութեան կողմից: «Վարդան